

יידישע

פעסטער צייטונג

דעזעס בלאטס ערשיינט דריימאל וואכענטליך...

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן יעדעס עררען...

פעסט, מיטטוואך כב אלול ה'תרמ"ב. Post, den 6. September 1882.

האזא פערלאסטן - אום זיך נאך דרעדען צום אנט-עמיטישען קאנגרעססע צו בענעבען, דער שרייב פאם אנט-עמיטישען נעסט נירעדיהאזא צום אנט-עמיטישען קאנגרעס נאך דרעדען איז נאך נוכט זא אינגעלייט. דער ביהעריגע אייגענשאפט אנאָד'ים אין נירעדיהאזא, אין דעם אָרטע, וואָ זיך דער טיפּאָ-עסלאַיער פּראָצעס אַבשפּילט, איז ליידער נוכט אָנע ווירקונג געבליבען, ער פּער-שאַנד עס דאָ, דאָ טיפּאָ-עסלאַיער אַנגעלע-גענהייט נעמען דאָ ווען טיפּיט אַויסגעשען אַנד-בעאמטע אַנד פּאַלק נעמען דאָ וויען צו העלפּען.

דיא העטצע דויערט פאָרט! דער האללע-שעקטאקעל אין דער טיפּא-עסלאַיער אַנגעלעגענהייט ווילל נאָך אַימער קיין עניע נעהמען, עס העררשט דא איינע זאָלבע פּער-ווירונג, וויא איינע זאָלבע נאָך אין קיינעם פּראָצעסע פּאַנגעקאממען, ווען מאן זיך שאַן איינער ענטשייד-דענדען ווענדונג נאָהע גלויבט, דא ווירד דא נע-שיכטע ניר נאָך מעהר פּערזענלעכער אַנד פּער-וואָרענער.

דער אכער-שטאטס-אויאלט הערר פאָן קאזא האט זיך געטערן מיט דעם אבערזענע נאך נירעדיהאזא בענעבען, וואָעלכט אין איינען טאגען איינזידער פיר דען טיפּא-עסלאַיער פּראָצעס ענטזענדעטען, ווען מאן זיך שאַן איינער ענטשייד-טירעפּען ווירד, מאן רעכנעטע דארויף, דאס הערר פאָן קאזא לייך נאך וועט איינערשעפּען זיך נירעדיהאזא וועטטליכע אקטענשאַפּיק, וועלכע זיך אייך דא טיפּאָ-עסלאַיער אַנגעלעגענהייט בעניע-הען, נאָך איינמאל הורשטוודיען אַנד רעוויורען יעדער, אַנד דאן נאך וויער איינעם ענטזענדע וועטטליכע אקטענשאַפּיק, ווען דאס איינערשעפּען ווען דאס איינערשעפּען אַנד דא פּרילאַססונג דרעוועלבען פּערנאָלעכען ווירד, אַדער ער ווירד דען פּראָצעס אין וועטם ביהערי-גען לויפּע לאַסען, יעדאָך אייך דא בעשלייטונג העכעלעכע היינען.

פּערשיעדענע ניוואַקויטען.

הא פּערט ער, דאָזאָגענאָנטע, פּאַליטיש טאָדעט צייט איז פּאַראַבער: באַרל ווירד אַיך שאַן דער הייבסטאן ערשעפּען אַנד עס ווירד הער זאָמיט לעבשאַפּטער ווערדען, אינזער קאַנע ווירד אין דער צווייטען העלפּטע דיעזעס מאָנאטס הוער איינערשע-פען אַיך דער קאָעלכטס 8 ביז 10 טאָגע צעווייטען, מיט דעם קאַנע אַמטען אַיך דער געמינאָמע מיניסטער דעם אייסקען, דער געמינאָמע קריגעס-מיניסטער, דער געמינאָמע פּיאָנע-מיניסטער אַיך דער עסטעריישישע מיניסטער-פּערזענלע, נראַ מאַלע, עס ווערדען דא איינער פּאַרויטן דעם קאַנעס געמינאָמע מיניסטער-בעראַטונג-גען אַבערהאַלטען ווערדען, גענישטאנד דיעזער בעראַטונג ווערדען דא איינעבידעווערדען דע-לעגאַטען אַיך דאס דענוועלכע פּאַרזעליענדער געכטעוועריגע אַרעסט-באָרשעס בילדען, מיט-טערשיידענע טיפּאָ, דער יעצטע אין אַסטעריע צור קור ווילט, ווירד אַס 15-טען דיעזעס אין אַסטע איינערשעפּען.

דיא העטצע דויערט פאָרט! דער האללע-שעקטאקעל אין דער טיפּא-עסלאַיער אַנגעלעגענהייט ווילל נאָך אַימער קיין עניע נעהמען, עס העררשט דא איינע זאָלבע פּער-ווירונג, וויא איינע זאָלבע נאָך אין קיינעם פּראָצעסע פּאַנגעקאממען, ווען מאן זיך שאַן איינער ענטשייד-דענדען ווענדונג נאָהע גלויבט, דא ווירד דא נע-שיכטע ניר נאָך מעהר פּערזענלעכער אַנד פּער-וואָרענער.

דיא העטצע דויערט פאָרט! דער האללע-שעקטאקעל אין דער טיפּא-עסלאַיער אַנגעלעגענהייט ווילל נאָך אַימער קיין עניע נעהמען, עס העררשט דא איינע זאָלבע פּער-ווירונג, וויא איינע זאָלבע נאָך אין קיינעם פּראָצעסע פּאַנגעקאממען, ווען מאן זיך שאַן איינער ענטשייד-דענדען ווענדונג נאָהע גלויבט, דא ווירד דא נע-שיכטע ניר נאָך מעהר פּערזענלעכער אַנד פּער-וואָרענער.

דיא העטצע דויערט פאָרט! דער האללע-שעקטאקעל אין דער טיפּא-עסלאַיער אַנגעלעגענהייט ווילל נאָך אַימער קיין עניע נעהמען, עס העררשט דא איינע זאָלבע פּער-ווירונג, וויא איינע זאָלבע נאָך אין קיינעם פּראָצעסע פּאַנגעקאממען, ווען מאן זיך שאַן איינער ענטשייד-דענדען ווענדונג נאָהע גלויבט, דא ווירד דא נע-שיכטע ניר נאָך מעהר פּערזענלעכער אַנד פּער-וואָרענער.

דיא העטצע דויערט פאָרט! דער האללע-שעקטאקעל אין דער טיפּא-עסלאַיער אַנגעלעגענהייט ווילל נאָך אַימער קיין עניע נעהמען, עס העררשט דא איינע זאָלבע פּער-ווירונג, וויא איינע זאָלבע נאָך אין קיינעם פּראָצעסע פּאַנגעקאממען, ווען מאן זיך שאַן איינער ענטשייד-דענדען ווענדונג נאָהע גלויבט, דא ווירד דא נע-שיכטע ניר נאָך מעהר פּערזענלעכער אַנד פּער-וואָרענער.

דיא העטצע דויערט פאָרט! דער האללע-שעקטאקעל אין דער טיפּא-עסלאַיער אַנגעלעגענהייט ווילל נאָך אַימער קיין עניע נעהמען, עס העררשט דא איינע זאָלבע פּער-ווירונג, וויא איינע זאָלבע נאָך אין קיינעם פּראָצעסע פּאַנגעקאממען, ווען מאן זיך שאַן איינער ענטשייד-דענדען ווענדונג נאָהע גלויבט, דא ווירד דא נע-שיכטע ניר נאָך מעהר פּערזענלעכער אַנד פּער-וואָרענער.

דיא העטצע דויערט פאָרט! דער האללע-שעקטאקעל אין דער טיפּא-עסלאַיער אַנגעלעגענהייט ווילל נאָך אַימער קיין עניע נעהמען, עס העררשט דא איינע זאָלבע פּער-ווירונג, וויא איינע זאָלבע נאָך אין קיינעם פּראָצעסע פּאַנגעקאממען, ווען מאן זיך שאַן איינער ענטשייד-דענדען ווענדונג נאָהע גלויבט, דא ווירד דא נע-שיכטע ניר נאָך מעהר פּערזענלעכער אַנד פּער-וואָרענער.

בליבט אונד ניכט נאך פעסט קאמט ווי ר
האבען דיעס ניכט מיטגעטוהילט ווייל עס
אונס ניכט גלויבונדיג ערשיקן דאס דער מינים
טער דעס אינעמן און בעצט און דען אינטערנען
מאָרין שאַרף נעמען דען וויללען זינער עלטערן
פֿערשיגען זאלטען דערען וואונטש לויט דער איינ-
נאכע דעם פֿערטשיידערעם אַזאַזש און דאָהן ניגן.
דאס איהר זאָהן אױס דעם נירעדיאָרער קאַמיטאַט-
הױזע בעפֿרייט איהר נאך פעסט געבראַכט ווערדען!
— דאָ געטטיגע ניטמער דעם "געזעט" שוילט
דען אױך הױערען בעצונגן פֿאַלגענדעס מיט:
דער מיטטער דעם אינעמן האָט אױן בעצט אױף
דען ווייטערען אױפֿענטהאַלטסאַרט דעם קנאַבען
מאָרין שאַרף נאך נאָר ניכט געטשיקטען. שוואַט-
זאַכע אױט נור וועלער. דאָס דאָ אינאָנאָכע דעם
קאַל אַזאַזש אױן וועלער אױס דאָ איבערפֿיהרונג
דעם מאָרין שאַרף נאך כוּדאַ-פעסט אַננעױכט
וואַרדען נור פֿאַן דעססען גראַס מױט ט ע ר.
ניכט אַבער אױך פֿאַן דעססען עלטערן לעגאַליטעט
אַנטערזױכטען וואָר. דער מיטטער דעם אינעמן
האַט דאָהער פֿאַר אַללעס פֿערשיגט דאָס דאָ על-
ט ע ר ן דעם מאָרין שאַרף בעפֿראַנט ווערדען
מאָנען אָב עס ווערדן אױך אױס דאָ וואַנט
ווערדען ערשט ווען דיעזעס געשעחען זױן ווירד.
קאַן דער מיטטער דעם אינעמן אױן דער אַננע-
לעגאַליטעט ענגלישע געטשיקטען. — דיעזעס אױט
אַללעדינגס צו ערזעקען. דאָס דער מיטטער דעם
אינעמן דאָ אינאָנאָכע דעם וועלע-געשפּאַנס ניכט
אַהנע ווייטערעם. "שטאַטסענז" ענטווענענאָמאַסען
אױך דאָס געױך דעם פֿערטשיידערעם וועלען דער
אַיבערפֿיהרונג דעם מאָרין שאַרף נאך דער הױפּט-
שטאַט אױך ניכט ענגלישע פֿערזאַרען האָט.
דאָס געױך אַטאַטע אױפֿפֿאַך דען פֿאַרם-פֿערלעך
דאָס עס פֿאַן דען עלטערן דעם קנאַבען ניכט אינעמן-
שױבען וואָר. דער מיטטער האַנדעלטע אַזאַ
פֿאַלקאַטען ענגלישע אַז ער זױך פֿאַר אַללעס
פֿאַן דעם פֿערטשיידערעם וואַנט דער עלטערן אַיבער-
צױגען ווילל. ווייל דיעזע אַללען אױס אױפֿגע-
האַלטסאַרט אױרעם אינטערנען קניעס צו פֿערש-
נען האַבען. — אױנע מעלרויגן דעם פֿעסטער לאַרד
אױס פֿערזאַרען לױטען. דער פֿערזאַרעטע
יודישע פֿלאַטער יעקל שמויאָזש אױט בעקאַנט-
ליך פֿערזעכט און דער קונסט-מאַכעריי אױט דער
פֿערמדען לױכע מיטגעהאַלפֿען צו האַבען. דאָ גע-
נען אױך דאָ פֿאַראַנטוואָרענע בערייטע בענעטע
אױט. האָט דער געריכטס-האַף בעשלאָסען. נעמען
אױן דאָ אינטערנעלע אַדער וואַנענאָנטע. אױנעל-
אַנטערזױכטען הורכעפֿיהרען. — נעמען דיעזען בע-
שולדע דעם נירעדיאָרער געריכטס-האַפּעס האָט

פאלליעטאן

דאס גאַלד-לאַנד

פיליפס אולאי האטט זיך נון דער רעפובליק-
ועללאשאט אנטוועלפאסן — צור ויליע קערטע ער ניכט
מער צוריק. ער פערפילע האן אין און זעהר הוישעס
פיעכע, אין וועלכע ער אין זינער פאנטאזיע אָ פילעס
צוזאמגעשטאַפֿען. אָז ווע אומגענוט אין שוועלע
פיעזעטעט. — מאן הארעט דאָ אָרט. אונד פערזאָנע-
מאָנען. דאָ מאן ניכט צוזאמגעוויסען קאָנטע. כּאַלר אױך
ער דאָ נאָמען קענען אונד פערטעכטונג — אונד דאָן דאָ
נאָמען אױראַלע לױלענשאַל, הנה דבורה מינע שױפּט-
מוטשער, וואָ אױט שאַפֿירא מיין שױפּט-פּאַטער, וואָ אױט
מיין פֿריינד פֿעקניגס? —
פֿעטער דוסקין וואָ דאָ ניכט מער צו פֿירנדען דען
נאָכדעם ער זױך הערפֿאַל וואָ ער געפֿלעכטעט

פֿינפֿעס קאַפּטעל

ווי דעם אים פֿאַרזען קאַפּטעל ערזענשען ער-
אױנגעסע וואָ בערייט אױנע לענגע צױט פֿערשױבען
— אונד וויר בעפֿירדען אונס יעצט אין סאַן-אַטאַן אױנע
אַפֿט אין נאָרד-קאַליפֿאָרניע. היער וואַנטען אױך רױכער
אױס פֿאַרקױך אױנגעוואַנדערטער וועד, נאָמען אױראַ
פֿערייט. ער וואָ אױס אָרט זעהר אַננעוועהן אונד בע-
לעכט, וואָ דאָס אױן צום בירגערמייסטער ערנאָנטע
אױנעס מאַנעס וואַרדען דיעזעס בירגערמייסטער נען.
פֿעלדעס אױן שאַנעס ווינאָס פֿרױנענמייסטער ווינעט אױן

נון יעקל שמויאָזש און דאָ קאַניליבע מאַפֿעל
אַפֿעללױט. — עס אױט אַללענפֿאַלס נױט ווען
דאָ זאַכע נעמערה, ווען אױך נור טהױלױווען אױך
פֿאַר אױנעס נייען געריכטס-האַפּע צור פֿערזאַנר-
לונג געלאַנגט!

*) (א ב ע ר - ש ט א א ט ס א נ ו א ל ט
ק א ז מ א א י נ ד ע ר ר ע ד א ק ט ע ר ד ע ס
א ש מ א ק א ש.) ווי אױך בערייטע מיטגעטוהילט.
האַט דער רעדאַקטער דעם אינאָנאָכען וויטע-בלאַט-
מעס. אַשטאַקאַש" הערן קאַזאַט זא אַבנעקלירעט.
אַלס ווען אױס אױן ווע אױנען בױטעל געלר א-
בעררייכען ווערען. אױס אױן וועגען דער טױס-
עטאַדער אַננעלענעוויט צו בעשטענען. דער פֿער-
אױן דער צױטונג-שױבער האָט עס אױבערנאָמ-
מען. הערן קאַזאַט גענעטוואַנג צו פֿערשאַ-
פֿען. דער פֿערזאַרן פֿעדאַרן אױס. דאָס דאָ אַננע-
לעגאַליטעט ווער אױן אױס צױטונג-מיטגעטוהילטערן
בעשטענענדיגע שױבערעריכט אױסגעטוואַנגען ווער-
דען מיטטע. הער קאַזאַט וועלעט נון אַ מיטגליע-
דער, אױך אױך דער רעדאַקטער דעם אַשטאַקאַש"
וועלכעס פֿאַרזענעס אױטהױל פֿאַללט: דער
רעדאַקטער דעם אַשטאַקאַש" דער הערן פֿאַן
קאַזאַט אױך האַכט אַנטווערדענע ווען בעלדיגט
האַט. וויר פֿערזאַרעטווייל אױן דער געכטען נױט.
מעס זױנעס בלאַטטעס פֿיר הערן פֿאַן קאַזאַט
אױנע "הערע-הערקלונג" צו פֿערזאַפֿענעטווען.
זאַללט ערזאַך דער רעדאַקטער דעם אַשטאַקאַש"
דעם ניכט ווער דאָן וויר ער אױס זױנע דער בע-
שטענענען. "שטאַטסען" אױס דעם פֿערזאַרען דער
צױטונג-שױבער אױסגעטוואַנגען. — אַללענפֿאַלס
אױס דאָ זאַכע אױן אַיטאַנאָכע ווען אױך אױך
גרינדלעך דער אױנען. "שטאַטסען" דער צױ-
טונג-שױבער אױסגעטוואַנגען וואַרדען. הער פֿאַן
קאַזאַט ערדראַט אַזאַט אַלס גענעטוואַנג אױנע
ערהערע-הערקלונג. וויר פֿאַרזען ערזאַך: וועלכע
גענעטוואַנג ערהאַטען דאָ ווען, וועלכע פֿאַס
פֿערבען רעדאַקטער דעם אַשטאַקאַש" זא דאָ-
געשטעלט ווערדען אַלס ווערדען זא וועלכעס דעם
אַבערשטאַטסאַטוואַלעט גענענאָכער דאָס פֿער-
ברעכען דער בעשטענען אױנען? דעם מיטטען וויר
דען צו זאַלבען פֿאַלשען פֿערזאַרענען אױבערנעט
שױנען? —

*) (מױס פֿאַן אַמ ט ס ו ע נ ען אױנ-
ג ע ר ט ט ע ן ו ן ע ר ד ע ן) אױס נירע-
האַט וויר געטעלדעט: בעקאַנטליך האָט דאָס
וועדע-פֿיררליכע בלאַט "סאַבאַלש-מערזע-קאַ-
לאַני" אױס מאַר (זעמפֿלענער קאַמיטאַט) אױנען
בעריכט פֿערזאַפֿענעטווען אױן וועלכעס עס אױטער

אַנדערס הױס: דער הױנען יודישע קױפּטאַן
אַפּעל שױלפּאַנן האָט דאָס בױא אױס בע-
דענעטעט. 13 ערהױע בריסליכע שטובע-מער-
כען נאָמען וועלע דראַקױבע אױנגען וואַללען. אױך
בלוט געהאַט צו אַלסען? עס זאַלעט דעם אױן
גענעוואַרט אױנעס אַלשען ווען מיט גרױסע מאַרע
געשעקען. דאָס בלוט זאַלעט צור הױנען דער
וואַנע אױנעס קראַנען קניעס קױנעס אױנגען ווען-
דען? — אַלס דיעזער בעריכט נאָך אױס מאַנטע
ווי אױס געווענעטען בלאַטטע ערשיקן. דאָ אױלשען
דריי אױס ווען אױס מאַר צױס אַרסטױכטער אױט
פֿעלדאַנטען אױנע שערזענע אױנגעווענע דיעזעס
פֿאַללעס. עס ערנאָב זױך נור פֿאַלגענדעס דיעזעס
וועלע דראַקױבע וואָר טאַנע הױנעך פֿאַס הױנע
אױרעם הערן פֿערנע געבליבענען. אױך דאָ פֿאַנע-
וואַרס וואָ דאָס געשאַן? אַטוואַלעטעט זא:
"ווייל אױך פֿורכט האַטען גליך דער עשטע
שאַלמאַש" בעהאַנדערט צו ווערדען? — שױלע-
מאַן. דער דאָ פֿורכטאַמע מעדען, דעם דאָ זע-
שכטע פֿאַן טױס-עטאַר דען קאַפּ פֿעלדערענע
האַטען ניכט צױנגען וואַללעט. בױא אױס צו בלי-
בען געבליכע דראַסעלעכע זאַלרױך אױס ווען דיעזעס
מען. — דער אַרסט-רױכטער לױס אַלל דיעזעס
פֿראַטאַקאַלאַרש אױפֿגעהען אױך אױבערנענע-
טע זאַרען דיעזעס פֿראַטאַקאַלל דעם בעריכט-
גערױכטע צו פֿערנעטש דאָמיט דיעזעס נעמען דאָס
וועדע-פֿיררליכע בלאַט "סאַבאַלש-מערזע-קאַ-
לאַני" ווען דיעזער פֿערזאַרעטווען שױנען מיטגליע-
אױנגעווענע. דאָך דער שטאַטס-אַנױאַלט פֿערש-
טע דאָס ערעם געריכטליכע פֿערזאַרען נעמען דאָס
וועדענעטע בלאַטט אױנגעשטעלט ווערדען. דאָ ער
נעמען דיעזעס בלאַטט "פֿאַן אַמטױנגען" מינע
פֿיעס-פֿאַצעס אױטערנען ווילל. הערן סאַמע
שױלפּאַנן. נעמען וועלכע דער פֿערזאַרעטווען
בעריכט געריכטעט וואָר. בליכט אַללעדינגעס דאָס
רעכט פֿאַרבעטלעטען נעמען "סאַבאַלש-מערזע-
קאַזאַט" קלאַנער אױפֿגעטרעטען. — זא ווייט דער
בעריכט. וויר אױנגעווענע מיטטען עס אױפֿיס-
טען בעדווערן ווען דער שטאַטס-אַנױאַלט זױ
ניכט פֿערזאַרעט געפֿאַלעט. נעמען אױן בלאַטט
וועלכעס אױן נייעס בליכט געריכטעטווען.
דער וואַללעט. פֿאַן אַמטױנגען אױנגעווענען.
דען שטאַטס-אַנױאַלט אױס דער דיעזער דען
שטאַטעס. נון אױט עס אַבער דאָ אַבערסאָן
פֿליכט דעם שטאַטעס דאָרבען צו וואַנען, דאָ
קױנער זױנער בירגער וויר דאָס באַוויללעטען וויר אַ
אַנדערע בעשענענע וועדען. וועלכע געטעלדען וויר אַ
בױא אױנעס זאַלבען "בלוט-בלבלי" ניכט דאָס בן.
שערזענע פֿאַן בלאַס אױנעס ווען וואַנען דאָס דער
נאָמען יודישען קאַפּטעט אױן בעאבזיכטעט!

פאלליעטאן

דעם שערזענען סערקעטער דען פֿאַלשען נאָמען ווען אױן
לאַ אַננעווענען.
"איהר פֿאַלשען נאָמען" וועל דער סערקעטער עס
שערזענעס מאַנען.
"אזאַל" זאַנטע וועלע צױדערען.
"וועלע אזאַל" זאַנטע דער סערקעטער וועלע
נאָמע אױס מיר פֿיעסער. דען קאַן אױך אין דעם מיר פֿאַן
לענענען נאָמען-פֿערזעכטעט ניכט פֿירנדען. היער אױס
געלך דאָס פֿראַטאַקאַלל, וועלכעס דאָ רעפֿובליק-געטעל-
שאַפּט אױפֿגעקאַממען: היער שטענען דאָ נאָמען: פֿיעס-
דוסקין, אַנאַ בראַקעטס, נבראַל קאַרן אונד . . .
"זא יא!" (ווען וועלע) דאָס אױס רעפֿובליקע אױך
וואַנענענע-געוועלשאַפּט, אױן דער אױך מיר געשאַנד?
נן, דאָ ווען נאָך דאָס נאָמען פֿאַן פֿיליפּס אַזאַל
אױס מיר אױס? דער נאָמען דעם אױנעס מינעס בירגערס וואָ
אױס מיר אױס? לעבט ער אױס ער גענעטעטען?
ער וואַרדען ניכט געפֿירנדען (זאַנטע דער סערקע-
טער). דאָך דאָ אױס אױך אױן נאָמען וועלע קאַרן פֿערייט
געט. אױנען נאָמען וועלע אַזאַל פֿירט אױך היער ניכט!
אױן אױרען אױנגעווענע פֿאַלשעטע וועלע דאָ
הענדע צוזאַמען אונד זאַנטע. "פֿערזענענע מינע הערן
אױך סאַמעס צו אױנע נאָשע-לױנע נױטען. פֿיליפּס אַזאַל
אױס ניכט מיין בירגער? ער אױס מיר נור אױן נעל-
פֿירנד אונד כּאַס מיר, וועלע פֿאַלשענע-נאָמען אַננעווענע
מיין ווירקליכער נאָמען אױס וועלע קאַרן."
דער סערקעטער לענעלעט שטאַפּיש אונד זאַנטע
אױך דאָס קאַן ניכט זױן, דען היער אױס פֿראַטאַקאַ-